

*Do kalendáře jsme kdysi nedávno zapisovali a následně oslavovali velká výročí - velký Únor, Velkou říjnovou. Už nezapisujeme, už neoslavujeme.
Nově jsme stanovili datum, kdy je Den Země, spíše z recese i Den bez aut, někteří někde i Den bez plastových tašek. Zapsali jsme, ale neslavíme. Proč?*

Nehorázné plýtvání neobnovitelnými zdroji

Přestože si už toho dnes nelze nevšimnout – naše povodně 1997, 2002, 2006, 2010, obdobné i jinde v Evropě, přívalové deště, přívalový sníh, ničivé hurikány, ubývání ledovců horských, kontinentálních i mořských... – jsme nadále nepoučitelní. Rychlost, s níž koncentrace CO₂ stoupá, nemá v minulosti obdoby. Člověk se stal klimatickým, biologickým a geologickým škůdcem prvního řádu. Ale opět se kruh uzavírá. Místo, abychom hledali jak na to, hledáme důvody, proč to není třeba. Dlouhou dobu měli na vrch ti, kteří tvrdili, že skleníkový strašák nemá opodstatnění. Počasí se podle nich pravidelně mění v přirozených periodách, bez ohledu na činnost člověka. Za důkazy sloužily zápisy v kronikách, dvoustleté měření teplot tu i onde, snad i zkazky lidových vypravěčů či pikantní prožitky stoletých indiánských šamanů. Během devadesátých let 20. století však neúnavná misionářská činnost menšinových vědátorů začala plodit ovoce. Čím dál tím víc „expertologů“ v různých lidských činnostech začalo přestupovat na jejich víru, že za vším je třeba vidět činnost člověka. Hrozba skleníkovým efektem – se začala vyslovovat nahlas. Zkoprněli petrolejáři a další škůdci. Vzápětí se zase oklepali, protože mraky skleníkových plynů se prodralo Slunce v podobě teorie solárního oteplení. Ta nám sděluje, že za oteplování Země může Slunce, které se v pravidelných cyklech zahřívá víc, než je místně obvyklé. Toto solární oteplení by mělo probíhat několik desítek let a pak se vše vrátí k normálu. Kdybychom žili v době narození Krista, asi by nám to bylo jedno. Když si ale dnes spojíme obě teorie dohromady, důsledky se urychlí a následky budou o to ničivější. Na místě přesto není gradace obav plynoucích z apokalyptických předpokladů a ústí v katastroficko-spasitelská hnutí. Na místě je seriózní vědecká diskuze o všech aspektech globálních změn, včetně antiargumentů skeptiků.

Pro zjednodušení se níže uvedené vztahuje na planetárně relativně nevelkou civilizaci průmyslového Severu (tzv. bohaté a „rozvinuté“ země, čítající dejme tomu jednu miliardu lidí), jakožto největšího znečišťovatele životního prostředí veskrze celé planety (jásejme, patří sem i Česká republika). Zahnout sem i spalovače velbloudího trusu, což je vynucená nutnost umožňující pouze holé přežití člověka, by bylo, uznejte, krajně neetické.

Téměř každého z nás se bezprostředně dotýká teplo domova a přesun z místa na místo. Domácí pohodu nám zaručuje přiměřené vytápění obývaných prostor. Všimněte si, že nebylo řečeno přetápění. Milovníkům trenýrkové teploty je radno preventivně sdělit, že lidské tělo nejlépe funguje v prostředí, kde se dnešní mluvou může takříkajíc flákat. Zkrátka, když je vše právě tak akorát, když je pohodička. I když se to zdá být k nevíře, tak pohoda nevězí v přetopeném pokoji. Organismus zde musí makat jako o život, aby ochladil tělo na přijatelnou míru. Aby bylo v pohodičce. Aby motor běžel na volnoběh. Protože čím vyšší jsou obrátky, tím dřív se opotřebuje a o to dřív je zralý do šrotu. V opačném případě, v chladnějším prostředí, by sice tělo muselo rovněž spalovat více paliva a deptat naši tělesnou schránku proto, aby se ohřálo, ale šedá kůra mozková se vykašle na to, aby pracně organizovala souhru různorodých orgánů, a vyšle příkaz jediný. Je ti zima, blbečku, vezmi si svetr! Poslechnete-li rozum, máte větší naději, že se ve zdraví dožijete požehnaného věku.

Záměrně nebylo zmíněno, že nepřetápěním se dá ušetřit i nemalý peníz. Protože peníze jsou od toho, aby se utrácely. A člověk je vždy rád utrácí právě za ty největší pitomosti. Smyslem tohoto zamýšlení není ušetřit rodinný rozpočet, ale zdraví Země. Když přeci jen něco ušetříte a neutratíte za zbytečnosti, kupte si třeba pořádné boty. Třeba i pro celou rodinu. Vydejte se na túru a sledujte, jak s energií nakládá Příroda. Poznamenejte si, spatříte-li plýtvání

vání. A ohrad'te se proti tomu. Budete-li v právu, Ona se napraví. Radši se netěšte, kárat nebude co. A když už se někde náhodou sekne, tak to hned vzápětí vedle vykompenzuje.

Rovněž záměrně nebylo zmíněno, že šetřit náklady bydlení by se mělo dosáhnout ucpáváním všelijakých okenních škvír, aby do bytu netáhlo. Ucpete-li všechny škvíry nebo dokonce zaměníte-li neudržovaná dřevěná okna dokonale těsnícími plastovými imitacemi, dočkáte se nemilého překvapení. Do bytu se vám nepozorovaně nastěhují nevítaní podnájemníci. Plísně či radon. Ani jeden vám na nájem nepřispěje, ani jeden vašemu zdraví neprospěje. Věříte-li doporučením, že se má jednou za čas pořádně vyvětrat byt tím, že dokořán otevřete okno, mrkněte se do kouta, jestli tomu uvěřila i plíseň a konečně zmizela. Radon nehledejte, není potvora vidět. Položte si radši otázku, proč trpí vaše dítě či vy sami alergií. A snažte se na ni nalézt odpověď! A nevykrucujte se, že jste ušetřili energii. Nesmyslně jste ušetřili pouze peníze za vytápění, protože vaše nemoci budou v důsledku i energeticky mnohem hladovější. Bydlíte v nemocné budově.

Pojem syndrom nemocných budov se poprvé objevil v roce 1982. Prý ho způsobuje nedostatečné větrání, mikroorganizmy šířené klimatizací, suchý vzduch, prach, stavební a izolační materiály a elektromagnetický smog z elektrických a telekomunikačních rozvodů. Člověk bolí hlava, trápí únava, podráždění sliznic, časté chřipky a alergie. Nově se potíže alibisticky připisují více pracovnímu stresu a mluví se o syndromu nemocného zaměstnání. Je to jistější. Neboť plastový byznys zateplování budov je příliš velký kšeft.

S prastarou pravdou, *kam nejde Slunce, tam musí lékař*, se nejlépe ztotožníme při toulkách přírodou (investice do bot se fakt vyplatí). Za místo odpočinku instinktivně ne zvolíme ponuré, vlhké a plísněmi zaplevelené nevětrané severní úbočí hory, nýbrž její provoněný a prosluněný jižní svah. A ještě něco stojí za zkoumání. Milión let žil člověk v těsné symbióze s Přírodou. Konzumoval její dary, bydlel v příbytcích z kamene či dřeva, vypaloval hlínu na cihly, objevil fígl, jak vyrobit vápno či cement. Přestál dobu železnou, bronzovou i jinak kovovou. Byl zdravý, byl nemocný. Umíral stářím, umíral hlady, podléhal jakýmsi epidemiím. Předposlední atomová doba přinesla pokrokovou diagnózu. Rakovina a srdečně-cévní nemoci. Současnou plastovou dobu zaskočila ryzí novotina. *Alergie*. Výstižně to vyjadřují česká synonyma. *Přecitlivělost, choulostivost*. Můžeme mít hrůzu z hrůzných nemocí, které jsou pojmenovány vskutku hrozně. Z rakoviny. Z infarktu. Z mrtvice. Brrr... Ale je vůbec možné umřít na něžně znějící přecitlivělost? Tomu snad nikdo neuvěří. Přecitlivělí můžeme být tak akorát na neurvalého souseda, na hlučné projevy pubertální mládeže, na pitomé dotazy partnera, na vše slibující politiky z obrazovky. Ale umřít na to? Přesto se pozvolna blíží doba, kdy hlavní příčinou úmrtí civilizovaného lidského druhu budou alergie. Na přecitlivělost totiž dojde náš imunitní systém. A pak umřeme na cokoli. Na rýmu, na pylová zrnka v povětří, na kočičí chlup, na syntetická tanga, na oblíbenou voňavku. Není se čemu divit. Bydlíme ve Faradayových klecích nahozených hydrofóbními omítkami a vymalovanými akryláty. Na svět čučíme skleněnými (prozatím) okny v plastových rámech, kdysi dřevěný nábytek nahradilo jedovaté formaldehydové lepidlo. I auta budou brzy nekovová. Je to moderní, zato nepřátelské. Jediným přínosem lidstvu jsou plné kapsy výrobců. Chemie nás zbavila pudu sebezáchovy. Kůži si dobrovolně ničíme v saponátech, ohavně nebezpečný utrejš, který se neodvažují použít ani vojáci v řádně vedených válkách, se sebezničujícím uspokojením rozprašujeme z pestře pomalovaných plechovek kolem sebe na vše co se hýbe, i když to vypadá mírumilovně. Prádlo perou enzymy s fosfáty, takže v létě se už v naší přírodě s požitkem nevykoupeme. Potraviny učiníme pomocí éček tak trvanlivé, že se snad až do skonání světa nemohou zkazit. Je s podivem, že výrobci ledniček mají dosud zákazníky. Takto by se dalo pokračovat dlouho. Možná i tak dlouho, jak dlouho kamenělo kamenné uhlí. Jsme machři. Ale i Příroda je machr. Mač je v poločasu. Zatím nerozhodně. Prohraje ten, komu u papndeklového domečku na dokonale strážném umělém trávníku konečně vyraší nevoňavě kvetoucí plast. Komu se to asi dříve povede?

Kdo se domnívá, že u nás existuje něco jako ekologické vytápění žije v říši smyšlenek (pro zjednodušení prozatím vynechejme atomovou energii a vodní elektrárny považujme v našich podmínkách za nevýznamné, zároveň i problematické). Rozhodující podíl tepelné energie dodávají domácnostem fosilní paliva, jejichž hlavní škodlivinou je oxid uhličitý. Je tedy fuk, topíme-li uhlím, naftou, zemním plynem nebo elektřinou. Dokonce je fuk, máme-li „ekologické“ tepelné čerpadlo. Co ušetříme provozem důmyslné techniky na fosilních palivech, to se nejspíš energeticky spotřebovalo už při její výrobě a instalaci (někdo musel suroviny na výrobu vytěžit, vytavit, obrobit, sestavit, dopravit, i vyvrtat tu díru do země; a to není započítána energie spojená s dopadem razítek – povolit, a demontáž a odvoz vysloužilého zařízení spalovacím motorem do šrotu). Pořízení je nákladné, doba návratnosti 15-20 let (zajímavý postoj ekologicky se tvářících vlád, kdy amortizace neekologického auta jsou pouhé čtyři roky). Rovněž idea topení dřevem či biomasou, které pochopitelně taktéž produkuje oxid uhličitý, je iluzorní, přestože se jedná o obnovitelné zdroje. Vzhledem k tomu, že nenávratně mizí tropické pralesy a životaschopné korálové útesy, tj. plíce planety, ubývá živoucí energie, která by obnovitelné obnovovala.

K teplu domova nepatří jen teplo jako takové, ale i robotizované zázemí. Stroje i přístroje, stmívače i vypínače, chladiče i ohřívače, mikrovlnky i topinkovače, minivěže i maxibudíky. Už jen pohled na ty ciferníky, knoflíky, žárovky, zářivky, bílé, zeleně a červeně mrkající LED-diody, přehřáté kabely a vypadávající pojistky, může nabourávat labilnější nervovou soustavu. Nečekáný „blackout“ (totální kolaps sítě) zaručeně pocuchá nervy všem zbývajícím. V roce 2006 jsme se konečně dočkali i my velkého výpadku proudu (konec července). Podle šetření se ukázalo, že za vše mohl nadměrný odběr – v domácnostech i firmách totiž neustále roste počet elektrických spotřebičů, včetně klimatizací. Odběr přetížil vedení. Následně vypadlo několik dílů přenosové soustavy a systém zkolaboval. K totálnímu „blackoutu“ naštěstí nedošlo, neboť „*se to chytlo zhruba v polovině kolabování a podařilo se to rychle napravit*“. V zákulisí se šeptá, že jedním z důvodů mohl být i výpadek německých vrtulí. Prevít vítr si dovolil přestat foukat.

Nic proti elektrickým a elektronickým zařízením. Vesměs se jedná o pomocníky, kteří nám pomáhají i nás zabavují. Ale poslední trendy mamutích i mrňavých výrobců jsou alarmující. Čím dál tím víc výrobků je konstruováno pro „stand-by“ provoz. Mašinky jsou totiž neustále nachystány svému pánu posloužit. Na bliknutí dálkovým ovladačem, snad i na kopanec. Protože jich je celá armáda, nakrmit je může jen zástup elektráren. Co nejspíš produkuje oxid uhličitý. Pro nic za nic. Jen tak z plezíru, aby přístroje naoko nic nedělaly, ale byly k děláni vždy nachystány. Aby obtloustlý homo sapiens nemusel vstát od stolu a zmáčknout knoflík zapnuto/vypnuto. A na světě nejchytřejší EU přitom zakáže výrobu ekologicky relativně čistých klasických žárovek, které má nahradit výrobně i likvidačně ekologicky nečistá „úsporka“, ale vytápění přímotopy bruselským byrokratům nevadí.

Představte si modelovou domácnost, co má televizi, video, CD přehrávač, mini věž, zesilovač s rádiem a mikrovlnku. Vše se stand-by režimem. Nic nereálného. Televize, aniž hraje, stojí majitele ročně 200 Kč. Video 400 Kč, CD přehrávač 80 Kč, mini věž 55 Kč, zesilovač s rádiem 320 Kč a mikrovlnka 160 Kč. Suma sumárum páníčkové ročně vyhodí ve prospěch energetických společností 1 215 Kč (v cenách 2005). Jedna domácnost. Celá republika už vyhazuje miliardy. Světem se radši zaobírat nebudeme. Neměli bychom chuť přispívat na dobročinné účely. „Čert vem prachy“, ale kolik asi megatun uhlí, nafty či kubíků plynu přijde vniveč. Dobrá hospodyňka kdysi pro pírků i přes plot skočila. Naši národohospodáři to tak nevidí. Nezabývají se prkotinami. Vše vidí globálně. Pouze náš český průmysl produkuje ročně 80-90 mil. tun CO₂. Patříme tak k zemím, které na hlavu vypustí do luftu nejvíce zplodin. Ale díky dědictví po komunismu za to paradoxně ještě dostáváme prachy (desítky miliard prachů), které ovšem náš stát nevynaloží na obecně prospěšné projekty, ale nacpe je do chřtánu nenasytnému polostátnímu ČEZ (tzv. kredity CO₂ za kdysi vypouštěné; dnes obrovský

světový kšeft a podvod, v podstatě jde o odpustky, kterými si Sever kompenzuje své černé svědomí a obyvatele třetích zemí vrací do období neokolonializmu).

Nyní z jiného soudku. Potřebujeme se přemístit z bodu A do bodu B. Máme několik možností. Můžeme jít pěšky, usednout na koně, dřepnout za volant. První způsob používáme tehdy, máme-li dost času a bod B je nedaleko. V druhém případě jde o utopii, kterou vryla do našich myslí četba dobrodružné literatury v dětství. Ostatně i pouhá představa zaparkovaných koní na asfaltovém plácku pod okny paneláku je děsivá. Zbývá tedy třetí možnost. Auto se spalovacím motorem.

Dospěli jsme do doby, kdy světové motorárny vyrobily tolik motorů, že je může mít okamžitě k dispozici prakticky každý obyvatel průmyslového Severu. Dospěli jsme ale také do doby, kdy začíná být problém nenasytit bumbříčky nakrmit. Zásoby ropy by podle některých prognóz měly dojít již za čtyřicet let. Ať už je to pravda či ne, čas pracuje pro alternativní pohony. Nabízí se několik řešení. Většina však zatím má své „mouchy“. Většina taky není žádnou alternativou.

Už sám název pohonné jednotky automobilu zní nečistě. Spalovací motor. Přesto i on by mohl za jistých předpokladů pracovat čistě. Kdyby se spaloval vodík. Tento vysoce třaskavý plyn je jediný opravdu ekologický. Jeho oxidace, resp. spalování, nevede k produktu jménem oxid uhličitý. Hořením vodíku nevzniká žádná zplodina, nýbrž obyčejná – voda.

Automobiloví výrobci i vlády řadu let „hledají“ alternativní pohony. Skutečnost napovídá, jak (ne)vážně je to míněno. Dosud jsou alternativní auta dražší a nezdítky méně výkonné než klasická se spalovacími motory. Proč asi?

Podle odhadů zůstanou nejméně dalších třicet let hlavním palivem benzin a nafta, přičemž alternativní paliva se údajně do té doby stanou konkurenceschopnějšími. Pak by se situace mohla vyrovnat (nikdo naplno neřekne, že klasická budou **zcela** nahrazena). Nic konkrétního se v předpovědích nedovíte, neboť tajemní prognostici (kdo je asi platí?) se vyhýbají přesným číslům. Petrochemické společnosti budou pochopitelně všemi prostředky lobovat za využívání jimi ovládané ropy, dokud buď celosvětově nedojde, nebo se v horším případě všichni neudusíme.

Jaký je tedy současný „alternativní“ stav. U nás nejrozšířenější je bionafta a propanbutan (LPG). V cizině se dere do popředí zemní plyn a čím dál víc se hovoří o hybridních motorech.

V současnosti „nejalternativnější“ palivo je propan (C_3H_8)-butan (C_4H_{10}), známý pod zkratkou LPG (Liquefied Petroleum Gas). Emise jsou nižší než při spalování benzínu, ale vyšší než v případě zemního plynu. Protože vzniká jako vedlejší produkt rafinace ropy, celkovou situaci nezlepší.

Bionafta (uhlovodíky) může zčásti nahradit klasickou naftu (opět uhlovodíky). Exhalace ze vznětových motorů jsou pak údajně méně škodlivé, neboť mají nižší kouřivost. Další výhodou by měl být fakt, že se bionafta vyrábí z obnovitelných zdrojů, převážně z řepky olejné. Ale právě proto se nemůže stát plnohodnotnou alternativou, neboť by vytěsnila z polí produkci pro život nezbytných potravin.

Jako nejperspektivnější se jeví zemní plyn (hlavní složkou je metan, CH_4 ; ale pozor, je to 30krát horší skleníkový plyn než ve všech pádech skloňovaný oxid uhličitý), neboť jeho světové zásoby jsou obrovské. Používá se buď stlačený (CNG, Compressed Natural Gas) nebo ve zkapalněné formě, známé jako LNG (Liquefied Natural Gas). Produkuje méně emisí než běžné ropné deriváty a po mírné úpravě jej bez problémů spálí každý motor.

Zážehové motory můžeme nakrmit i alkoholem. Jednak tím, co rádi konzumují lidé (etylalkohol, líh, špiritus, CH_3COOH), jednak tím, co se pít nedoporučuje, neboť je jedovatý (metylalkohol, dřevný líh, CH_3OH). Protože je agresivní i vůči plastům a hliníku, počítá se s ním spíše jako se surovinou pro výrobu vodíku do palivových článků, než samostatným palivem. Mnohem zajímavější je pitný líh. Jeho spalování je méně škodlivé než benzínu.

Získává se z obnovitelných zdrojů, ale protože se dá pít, tak zřejmě upadl v nemilost mocných. Která vláda by chtěla paralyzovat obecně prospěšnou spotřebu. Řidiči i auta by mohli být uvedeni do klidu. Jedni by polehávali tu, tamti zase onde, stroje by nehybně trčely v garáži. Nyní vážně. V sedmdesátých letech 20. století obletěla svět první opravdová naftová krize. Jedinou zemí, kterou ropný šok přiměl k zásadnímu činu, byla Brazílie. Do benzínu začala přidávat špiritus, který si doma sama produkuje. Ale ne po troškách, jak to dnes složitě „ekologicky“ prosazuje EU (5%), zaokrouhlila to rovnou na procent třicet. A světe div se, auta tam dosud jezdí a opilců je tam možná méně, než v jiných motorizovaných státech. Že by v Brazílii přebývali rozumnější politici? Nebo je Brazílie líhni osvětových Zelených? Odpověď hledejme v korupční síle naftové lobby a ochotě volených zástupců svodům podlehnout. Podobná vlastovka se nedávno objevila i v Evropě. Jedna z Pobaltských republik, bývalých vazalů SSSR, si taky řekla dost. Čím menší závislost na dovozu, tím lépe. A pančuje benzín 30 % alkoholu. Až naši zelení, modří, černí, červení, růžoví a bůhví jak ještě zbarvení konečně použijí kalkulačku a vypočítají si, kolik úspor to znamená pro národní hospodářství, kolik nových pracovních příležitostí lze nabídnout nezaměstnaným, kolik zaplevelených polí přestane hyzdit krajinu, budou nejspíš tak šokovaní, že opět nenaleznou potřebnou sílu, aby třískli dvěma před nosem petrolejářů. Ale zase tu straší ta hrozba. Špiritus by mohl vytěsnit z polí produkci potravin, protože kšeft je byznys.

Opěvovaný hybridní pohon využívá energii spalovacího motoru a setrvačnou energii vozu, které společně krmí přídatné elektromotory. Hybridy proto mají nižší spotřebu a emise, ale bez benzínu či nafty se neobejdou. Vyšší výrobní náklady dosažené úspory nevykompenzují.

Posledním palivem vhodným ke spalování v motorech je vodík. Je to jediný ryze ekologický plyn, neboť jeho hořením vzniká vodní pára. Spalovat jej může prakticky každý zážehový motor. Nyní jsou na řadě ale. Palivo samo je velmi choulostivé. Je přímo alergické na kyslík. Jeho vášeň nekontrolovatelně se spolu spářit je tak velká, že výsledná voda se rodí při destruuující explozi. Jak obtížné je jeho skladování a přeprava musí být každému zřejmé. Při zkaplňení je třeba vodík ochladit na $-253\text{ }^{\circ}\text{C}$, což je velmi náročné na elektrickou energii, podobně jako jeho výroba (opět je nastolena otázka, jakým způsobem bude vyrobena el. energie). Přesto je na světě již několik vodíkových čerpacích stanic provozováno.

Automobil bez spalovacího motoru může pohánět i elektrický proud. Provoz vozidel poháněných elektromotory je ekologicky čistý, ale výroba samotné elektrické energie už taková být nemusí. Elektromobily jsou dosud závislé na rozměrných, těžkých a drahých akumulátorech, které se dlouho nabíjejí a poskytují jen relativně krátký dojezd (na opojení z rychlosti zapomeňte). Tento neřešitelný problém by rozlouskl pouze objev reálného supravodiče.

Jiným řešením el. pohonu jsou palivové články, ve kterých vzniká elektrochemickou reakcí vodíku s kyslíkem stejnosměrný elektrický proud. Palivových článků je několik typů a vývojem jimi poháněných vozidel se zabývá řada automobilek. Uvidíme.

Co z toho plyne? Nejčistším dopravním prostředkem, přes veškerou snahu vědátorů, zůstává automobil – šlapací. Z pochopitelných důvodů se s ním veřejnosti žádná automobilka dosud nepochlubila.

To, co bylo uvedeno jako možná alternativa u automobilů, platí převážně pro automobily osobní. Co tedy s kamiony, lokomotivami, letadly a loděmi? Jedinou výjimkou, nepřispívající k prohlubování skleníkového efektu, jsou atomové reaktory, pohánějící několik málo lodí a ponorek. Jinak nic.

Co říci závěrem. Až uvidíte v novinách titulek – **Vodík, nebo plyn?**, odpovězte si na dotaz otázkou – kdo pak asi ovládá plynové vrty? Dojdete-li k závěru, že petrochemici, vodíkem se nezabývejte. Podle nejpesimističtějších prognóz vydrží zásoby zemního plynu minimálně sto padesát let. Zemní plyn byl na zeměkouli dávno před námi. Kdo ale zaručí, že tu nebude i za 300 let?

Jestli toto konstatování nechalo někoho z průmyslového Severu v klidu, tak vězte, že na obzoru se objevil daleko těžší kalibr. Závistivci. Představte si tu nebetyčnou drzost, že za hranicemi Severu se našli nespokojenci, kteří odmítají neustále chodit pěšky, kteří chtějí také zbytečně svítit, velkoryse vytápět a chladit byty, poletovat z místa na místo, zkrátka kteří chtějí „řácky“ konzumovat. Kdyby se jednalo o pár jednotlivců, mohli bychom být velkorysí a přimhouřit oči. Jsme přející. Ať si tedy taky koupí auto (letadlo). Jenže o solitéry nejde. Ve frontě jich stojí zástupy. Čína. Za ní se tlačí Indie. Ještě že černoši v Africe vymírají na AIDS a neúprosné kmenové bitky. Už teď ale trojnásobně převyšují počet Severanů. A fronta nekončí. V záloze čeká další násobek.

Severe, třes se. Doba plýtvavého přepychu končí. Válka o energie už dávno začala!

Na zeměkouli nikdy nežilo 6,5 miliardy lidí!